

SID

ابزارهای
پژوهش

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری
STES

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقالات ISI

آموزش مهارت های کاربردی
در تدوین و چاپ مقالات ISI

روش تحقیق کمی

روش تحقیق کمی

آموزش نرم افزار Word برای پژوهشگران

آموزش نرم افزار Word
برای پژوهشگران

آینده پژوهی و نقش راهبردی آن در پیشرفت اسلامی ایرانی

فریدون عبدی^۱

چکیده

آینده پژوهی دانش و معرفتی است که چشم مردم را نسبت به رویدادها، فرصت‌ها و مخاطرات احتمالی آینده باز نگه می‌دارد. از این رو تبیین مفهوم تبیین آینده پژوهی، روش شناسی و نقش راهبردی آن در پیشرفت اسلامی ایرانی، حائز اهمیت فراوانی است که در این نوشتار به آن پرداخته شده است. پژوهش مذکور از زمره تحقیقات کیفی است که از نظر هدف کاربردی است و برای گردآوری اطلاعات، از روش «کتابخانه‌ای» استفاده شده و سعی شده تا مبانی لازم جهت تبیین موضوع مطرح شده از همین منابع استخراج شود. نتایج نشان می‌دهد که بکارگیری روش‌های مختلف آینده پژوهی باعث تشخیص هوشمندانه فرصت‌ها و تهدیدهای پیش روی نظام مقدس جمهوری اسلامی شده و به عنوان یکی از عوامل اصلی کسب موفقیت در پیشرفت اسلامی ایرانی، آن هم در ابعاد و حوزه‌های گوناگون مطرح است و لذا از نقش راهبردی بسیار خوبی در حوزه پیشرفت اسلامی ایرانی برخوردار است.

واژه‌های کلیدی: آینده پژوهی، روش شناسی، پیشرفت، پیشرفت اسلامی ایرانی

۱- مقدمه

با پیشرفت علم و فناوری در سده‌های اخیر، پدیده «تغییر» ظهور کرده و ثبات تقریباً یک پدیده نادر شده است. موج‌های تغییر یکی پس از دیگری فرا می‌رسند و انواع و اقسام پدیده‌های اجتماعی بدیع به همراه می‌آورند و از آنجا که حامل عنصر تازگی هستند، از یک سو ما را به فهمیدن وادار می‌کنند و از سوی دیگر شالوده عادت‌های ما را در هم می‌کوبند.

عصر کنونی با عدم قطعیت‌های روزافزون و سرعت سرسام آور تغییر شناخته می‌شود. بی شک تمایل انسان‌ها به سمت کاهش عدم قطعیت‌ها، شناسایی ماهیت و انواع تغییرات و تسلط بر مسیر حرکت

۱ کارشناسی ارشد مدیریت مراکز اطلاع رسانی و عضو هیئت علمی دانشگاه افسری امام علی^(ع)

آن‌ها معطوف است. امروزه چنین دانشی، یعنی شناخت پیشاپیش آینده که گاهی اوقات از آن به آینده نگری تعبیر می‌شود، بسیار ارزشمند است (ریاضی، ۱۳۸۸: ۳۴)

اصولاً نظریه‌ها به عنوان ابزارهایی مطرح هستند که بتوانند در راستای موضوعاتی که انسان با آن‌ها سر و کار دارد، قابلیت پیش بینی را به ارمغان آورند. موضوع «قابلیت استفاده پیش بینی»، خود دسته‌ای از مفاهیم جدید را به همراه دارد و این مفاهیم جدید، پیش بینی را به چالش‌های عمیقی می‌کشاند. چالش‌هایی که دسته‌ای از آن‌ها منجر به تقویت پیش‌بینی شده و دسته‌ای دیگر، به ظهور دانش‌های جدیدی در خصوص آینده و نیز به شکل‌گیری حوزه «آینده اندیشی»^۱ انجامید (خیرگو، ۱۳۹۰: ۱۰۸)

آینده پژوهی همانند بسیاری از دانش‌های جدید، دانشی بین رشته‌ای^۲ یا چندرشته‌ای^۳ است. از این رو هر یک از دانش‌های سازنده آن، با علاقه‌مندی‌ها و نگرش‌های خاص خود به موضوع می‌نگرند. ورود افراد متفاوت به حوزه آینده پژوهی نیز از همین فرآیند ساده نشأت می‌گیرد و لذا هر یک از این افراد با توجه به نگرش‌ها و دیدگاه‌هایی که برخاسته از علاقه‌مندی‌ها، حوزه حرفه‌ای و تحصیلات آنان است، وارد این حوزه می‌شوند.

۲- بیان مسئله

پیشرفت‌های سریع و تحولات پرشتاب عصر کنونی، فضای نامطمئن و سرشار از فرصت و تهدید را پیش روی نظام مقدس جمهوری اسلامی آن هم در عرصه‌های گوناگون پیشرفت اسلامی ایرانی قرار داده است. بنابراین در این فضای به شدت تغییر پذیر و نامطمئن، آمادگی‌های تئوریک و همینطور عملی برای پیشرفت همه جانبه مبتنی بر تکامل اندیشه‌های ناب اسلامی و ارزش‌های دینی و ملی و همچنین از راه بهره‌گیری از، تاکتیک‌ها و فن‌آوری‌های پیشرفته علمی یک ضرورت حتمی است. از این رو با در نظر گرفتن موارد فوق و اهمیت و ضرورت توجه به آینده پژوهی به عنوان یکی از علوم راهبردی، فواید و مزایای فراوان بکارگیری و بهره‌برداری صحیح از آن، محقق موضوع تحقیق خود راتحت عنوان «آینده پژوهی و نقش راهبردی آن در پیشرفت اسلامی ایرانی» قرار داده است.

۳- مفهوم آیندپژوهی

^۱-Futures

^۲-Interdisciplinary

^۳-Multidisciplinary

ارائه تعریف مشخص و دقیق از آینده پژوهی مشکل است. چرا که تفاوت دیدگاه‌های افراد مختلف که آینده پژوهی را از حوزه مورد علاقه خود می‌نگرند، باعث می‌شود تا آنان تعریفی براساس دیدگاه موجود در آن حوزه ارائه دهند.

آینده پژوهی رشته‌ای است مستقل که به شکلی روش‌مند به مطالعه آینده می‌پردازد (روستا، ۱۳۹۱: ۱۰). آینده پژوهی دانش و معرفتی است که چشم مردم را نسبت به رویدادها، فرصت‌ها و مخاطرات احتمالی آینده باز نگه می‌دارد؛ با ابهام‌ها، تردیدها و دغدغه‌های فرساینده مردم را می‌کاهد. آینده پژوهی معکس می‌کند چگونه از دل تغییرات یا عدم تغییرات امروز وضعیت فردا تولد می‌یابد (ملکی فر و همکاران، ۱۳۸۷: ۵۹).

آینده پژوهی فراتر از پیش‌بینی است و ادعای پیشگویی هم ندارد، آینده پژوهی هنر شکل دادن به آینده است، به شکلی که آینده را می‌خواهیم کسانی که این دانش را در اختیار دارند به آینده جهان، کشور و منطقه مطلوب خود به دلخواه شکل می‌دهند. آینده پژوهی بیانگر طیف وسیعی از رویکردها است که باعث بهبود فرایند تصمیم‌گیری می‌شود رویکردهایی که تفکر در مورد آینده بلند مدت را به همراه دارند و به همان میزان به فرایند تصمیم‌گیری راهبردی و برآوردهای هوشمندانه توجه دارد این فرایند در عین حال به شبکه‌سازی نیز می‌پردازد.

آینده پژوهی تلاش می‌کند که آینده‌های ممکن را به دست آورد و آینده مطلوب را بشناساند و پس از آن، به چگونگی رسیدن به آن توجه نماید.

روش‌ها و مفاهیمی که از سایر حوزه‌های دانشی مورد استفاده قرار می‌گرفتند، به ظهور دانش‌های جدیدی انجامید. آینده پژوهی یکی از این دانش‌های جدید بود. خلاصه آنچه را که در آینده پژوهی انجام می‌گیرد در شکل زیر آورده شده است.

۴- روش‌های آینده پژوهی

همانگونه که اندیشمندان فعال در حوزه آینده پژوهی، دارای گرایش‌های بسیار گوناگونی هستند، دانش آینده پژوهی از جهت روش نیز شامل طیف گسترده‌ای از تحلیل‌های سیاسی/اجتماعی تا تحلیل‌های رایانه‌ای و آماری است که روش‌های علوم طبیعی و اجتماعی تا الگوپردازی‌های ساده را در بر می‌گیرد. اما جملگی مترصد نوعی تصمیم‌سازی هوشمندانه و آگاهانه در برابر آینده هستند که به

طور کلی دو نوع بررسی را در دستور کار قرار می‌دهد. اول آنچه در آینده اتفاق می‌افتد و اهمیت پیدا می‌کند و دوم آنچه باید در آینده اتفاق بیفتد و مسائلی که باید اهمیت پیدا کند (مؤمنی به نقل از ریاضی، ۱۳۹۰:۴۴). در اینجا به چند نمونه از رایج‌ترین روش‌های آینده پژوهی به اختصار اشاره می‌شود

- **روش‌های پوشش محیطی:** این روش‌ها به شناسایی و صورت بندی موضوعاتی می‌انجامد که آینده پژوهی بر آن‌ها تمرکز خواهد کرد؛ از این روش‌ها را می‌توان روش‌های تعیین موضوع نامید. از این روش‌های گوناگون که برای این منظور استفاده می‌شود سه روش رایج‌تر به این قرار هستند: پوشش محیطی، تحلیل SWOT، پیمایش موضوعات (یونديو، ۱۳۷۸:۱۷۶). پوشش محیطی را می‌توان همچون نوعی رادار تعریف کرد که جهان را به گونه‌ای نظام‌اند پوشش کرده و آنچه جدید، غیر منتظره، عمده یا جزئی است را مشخص می‌کند (وینر به نقل از پدرام و جلالوند ۱۳۹۱:۱۹).

- **روش دیده بانی:** دیده بانی به معنای پایش مستمر تغییرات جهانی، در زمینه‌های مختلف توسط یک اندیشکده یا گروه علاقه مند به آینده پژوهی است. دیدبانی از مؤثرترین روش‌های آینده پژوهی است و نوعاً بر پایه بررسی نظام‌اند محتوای مطالب روزنامه، مجله‌ها، پایگاه‌های اینترنتی و سایر رسانه‌ها به منظور کشف سیگنال‌های تغییر انجام می‌شود. دیده بان به جای پایش رویدادها بر پایش روندها یعنی تغییرات مستمد در طول زمان تمرکز می‌کنند (ملکی فر، ۱۳۸۷:۷۰). داده‌هایی که از طریق دیده بانی نظام‌اند بدست می‌آید، به سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان در عرصه‌های گوناگون کمک می‌کند تا همواره آماده بوده و به اصطلاح غافلگیر شوند (ریاضی، ۱۳۹۰:۴۵).

- **روش دلفی:** دلفی نوعی مشاوره دو مرحله‌ای است. مرحله اول شامل توزیع پرسشنامه با هدف استعلام نقطه نظرات اولیه از طیف وسیعی از کارشناسان یک حوزه خاص می‌شود. پاسخ‌ها جمع‌آوری و جهت اظهار نظر مجدد برای همه شرکت کنندگان در همه پرسش‌ها ارجاع می‌شود دیگر سوالی که از شرکت کنندگان همه پرسش مطرح می‌شود خود ارزیابی آن‌ها از سطح صلاحیت خود برای پاسخ به سؤالات است. دلفی روش خوبی برای بدست آوردن یک تصویر کلی از چیزهایی است که در زمینه خاص از علوم در حال رخ دادن است ارسال مجدد پرسشنامه‌ها برای شرکت کنندگان نهایتاً باعث می‌شود که نوعی اجماع نظر در مورد پیش بینی آینده آن حوزه حاصل گردد (روستا، ۱۳۹۱:۱۲). هدف از انجام روش دلفی سنجش آرای خبره‌گان درباره یک موضوع و کاهش واگرایی میان آن‌ها است. روش دلفی در حوزه‌های گوناگون به کار گرفته می‌شود (پدرام و جلالوند، ۱۳۹۱:۲۹).

- **روش تجزیه و تحلیل روندها:** روند به مجموعه‌ای از رویدادها گفته می‌شود که بنا بر متافیزیکی خاص، گمان می‌رود ارتباط علی با یکدیگر دارند تحلیل روند، به شناسایی بنیان‌ها و عوامل مؤثر بر

روند و نیز ارزیابی و پیش‌بینی روند می‌پردازد (همان: ۲۹). روندها، الگوهای تغییر در چیزهای بااهمیت از دید مشاهده‌گر هستند که در طول زمان به وقوع می‌پیوندند. دیده بانی روندها اولین گام در آینده پژوهی، کشف روندهایی است که هم اکنون در جریان هستند. این روش در حقیقت پس‌بینی آینده از روی قرائن و شواهد تاریخی است که تغییرات یک داده در گذشته نشان می‌دهد تجزیه و تحلیل روندها به ویژه برای سنجش کارایی سیاست‌گذاری‌ها و نمایان ساختن مشکلات در حال ایجاد مفید می‌باشد (روستا، ۱۳۹۱: ۱۲).

- **روش ذهن‌انگیزی:** این روش در واقع روشی خلاقانه و مبتنی بر تعامل است که در نشت‌های رو در رو یا مجازی برای تولید ایده‌های نو در مورد موضوعی خاص به کار گرفته می‌شود. هدف روش این است که ایده‌ها بدون سانسورهای ذهن مطرح شوند (پدرام و جلالوند، ۱۳۹۱: ۱۹).

- **روش پنل:** پنل روشی برای کاهش واگرایی و رسیدن به هم‌افزایی میان خبرگان است. معمولاً پنل به گروهی ۱۲ تا ۲۰ نفره از خبرگان گفته می‌شود که در مدت زمانی بین ۳ تا ۱۸ ماه به بررسی آینده یک موضوع می‌پردازد. پنل معمولاً به صورت جلساتی مخصوص و رو در رو تشکیل می‌شود. در طول جلسه، افراد درباره درک خود از یک موضوع به گفتگو می‌پردازند و حاصل توافقات خود را به صورت یک گزارش مکتوب در می‌آورند (همان: ۲۹).

- **روش پس‌نگری:** پس‌نگری با تصویر آینده مطلوب شروع می‌شود و سپس با تعیین قدم‌های لازم برای افزایش شانس رسیدن به آن آینده ادامه می‌یابد. این رویکرد تنها زمانی عملی است که اهداف آینده به روشنی و به درر از هرگونه ابهام تعیین شده‌ای باشد. در غیر این صورت و در جایی که تعدادی اهداف بالقوه متناقض وجود داشته باشد به کارگیری متولوژی سناریو ارجح است (روستا، ۱۳۹۱: ۱۲).

- **روش فناوری‌های کلیدی:** روشی برای شناسایی اولویتهاست. چون این روش معمولاً در زمینه فناوری مورد استفاده قرار می‌گیرد (پدرام و جلالوند، ۱۳۹۱: ۲۹).

- **تحلیل تأثیر متقابل:** تحلیل تأثیر متقابل، گونه‌ای توسعه یافته از روش دلفی است که اکنون خود روشی مستقل به شمار می‌آید تحلیل تأثیر متقابل به وابستگی متقابل رویدادها می‌پردازد (همان: ۲۹).

- **شبیه‌سازی رایانه‌ای:** یکی دیگر از ابزارهای رایج پیش‌بینی، مدل‌های شبیه‌سازی هستند که اجازه می‌دهند که یک سیستم بر اساس اجرا و روابط کلیدی آن، نمایش داده شود (همان: ۳۰).

- **مدل سناریو:** وازه سناریو ریشه در هنرهای نمایشی دارد وژه نامه وبستر، سناریو را با طرح کلی نمایش مترادف می‌داند (همان). سناریوها، از اطلاعات مربوط به احتمالات و روندهای متنوع (و بعضاً واگرا)، تصاویر باور پذیر و دروناً سازگار از آینده ایجاد می‌کنند. هدف از به کار گیری سناریوها، ایجاد

فضایی از ممکنات است که در آن کارایی سایت‌های اتخاذ شده در برابر چالش‌های موجود آینده در بوته آزمایش قرار می‌گیرد (روستا، ۱۳۹۱: ۱۲).

- ترکیب روش‌های مختلف آینده پژوهی: بهترین کار، بهره‌گیری از تعداد متنوعی از رویکردهای آینده پژوهی در یک پروژه است

۵- مفهوم پیشرفت و پیشرفت اسلامی ایرانی

پیشرفت برنامه‌ای هدفمند در جهت حرکت از وضعیت موجود به وضعیت مطلوب است (هاتفی، ۱۳۹۱: ۴۰). پیشرفت به معنی تسریع و توفیق در تحقق اهداف و برنامه‌ها می‌باشد (شاهرخی، ۱۳۹۱: ۴۵). اما آنچه مسلم است این است که مقوله پیشرفت در جوامع مختلف معانی مختلفی دارد. به عبارتی در فرهنگ‌ها، مکاتب و تفکرات مختلف، تعاریفی که از پیشرفت صورت می‌گیرد نه تنها متفاوت است، گاه متناقض می‌باشد. در بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با اساتید و دانشجویان استان کردستان آمده است «پیشرفت برای همه کشورها و همه جوامع عالم، یک الگوی واحد ندارد. پیشرفت یک معنای مطلق ندارد؛ شرایط گوناگون - شرایط تاریخی، شرایط جغرافیائی، شرایط جغرافیای سیاسی، شرایط طبیعی، شرایط انسانی و شرایط زمانی و مکانی - در ایجاد مدل‌های پیشرفت، اثر می‌گذارد. ممکن است یک مدل پیشرفت برای فلان کشور یک مدل مطلوب باشد؛ عیناً همان مدل برای یک کشور دیگر نامطلوب باشد. بنابراین یک مدل واحدی برای پیشرفت وجود ندارد که ما آن را پیدا کنیم، سراغ آن برویم؛ چرا که «مبانی معرفتی، مبانی اخلاقی و تفکرات اصولی و فلسفی، در تعریف پیشرفت در یک کشور تعیین کننده است». «هر جامعه و هر ملتی، مبانی معرفتی، مبانی فلسفی و مبانی اخلاقی‌ای دارد که آن مبانی تعیین کننده است و به ما می‌گوید چه نوع پیشرفتی مطلوب است، چه نوع پیشرفتی نامطلوب است».

پیشرفت اسلامی ایرانی پیشرفتی است که اولاً با تعالیم دین اسلام هیچگونه تناقض و چالش نداشته باشد و مطابق با قوانین اسلامی باشد و ثانیاً متناسب با فرهنگ، آداب و رسوم ایرانی باشد. در فرمایشات مقام معظم رهبری آمده است «اساس نگاه اسلامی به پیشرفت، بر پایه این نگاه به انسان است: اسلام انسان را یک موجود دوساحتی می‌داند؛ دارای دنیا و آخرت؛ این پایه همه مطالبی است که در باب پیشرفت باید در نظر گرفته بشود؛ شاخص عمده این است؛ فارق عمده این است. اگر یک تمدنی، یک فرهنگی و یک آئینی، انسان را تک ساحتی دانست و خوشبختی انسان را فقط در زندگی مادی دنیائی به حساب آورد، طبعاً پیشرفت در منطق او، با پیشرفت در منطق اسلام - که انسان را دو ساحتی می‌داند - بکلی متفاوت خواهد بود».

پیشرفت اسلامی ایرانی، پیشرفتی همه جانبه است. «از همه ابعاد در کشور، این ملت، شایسته و سزاوار پیشرفت است: پیشرفت در تولید ثروت ملی، پیشرفت در دانش و فناوری، پیشرفت در اقتدار ملی و عزت بین المللی، پیشرفت در اخلاق و در معنویت، پیشرفت در امنیت کشور - هم امنیت اجتماعی، هم امنیت اخلاقی برای مردم - پیشرفت در ارتقای بهره‌وری. ارتقای بهره‌وری معنایش این است که ما بتوانیم از آنچه که داریم، بهترین استفاده را بکنیم. از نفت موجود، از گاز موجود، از کارخانه موجود، از راه موجود و از آنچه که در اختیار هست، بیشترین و بهترین استفاده را بکنیم. همچنین پیشرفت در قانون‌گرائی و انضباط اجتماعی؛ که اگر ملتی دچار بی‌قانونی بشود، قانون‌شکنی بر ذهن و عمل مردم حاکم بشود، هیچ پیشرفت معقول و درستی نصیب آن ملت و کشور نخواهد شد. پیشرفت در وحدت و انسجام ملی؛ چیزی که دشمنان از اول انقلاب سعی کرده‌اند آن را به هم بزنند؛ اما خوشبختانه ملت ما اتحاد و انسجام خود را با همه زمینه‌هایی که ممکن بود برای تفرقه مورد سوء استفاده قرار بگیرد، حفظ کرده است؛ این را ما باید هرچه بیشتر کنیم و ارتقاء ببخشیم. پیشرفت در رفاه عمومی؛ همه طبقات بتوانند از رفاه برخوردار شوند. پیشرفت در رشد سیاسی؛ که درک سیاسی، رشد سیاسی، قدرت تحلیل سیاسی برای جمعیت عظیمی مانند جمعیت ملت ما، مثل یک حصار پولادین در مقابل بدخواهی‌های دشمنان است؛ لذا ما باید رشد سیاسی خود را بالا ببریم. مردم ما از لحاظ رشد سیاسی، امروز هم از بسیاری از ملت‌ها جلوترند؛ اما باز در این جهت هم باید پیشرفت کنیم. مسئولیت‌پذیری، عزم و اراده ملی؛ در همه این زمینه‌ها باید پیشرفت بشود» (بیانات در اجتماع بزرگ زائران و مجاوران حضرت علی بن موسی الرضا(ع)، ۱۳۸۸/۰۱/۰۱).

۶- آینده پژوهی و نقش راهبردی آن در پیشرفت اسلامی ایرانی

آینده پژوهی یکی از علوم راهبردی است که دارای نقش راهبردی در پیشرفت اسلامی ایرانی می‌باشد. در واقع آینده پژوهی دانش و معرفتی است که مسئولین را نسبت به رویدادها، فرصت‌ها و مخاطرات احتمالی آینده آگاه نموده و توانایی تصمیم‌ها و انتخاب‌های هوشمندانه مسئولین را افزایش داده و در نتیجه نقش راهبردی آن در حوزه‌های گوناگون پیشرفت اسلامی ایرانی نمایان است.

آنچه مسلم است شتاب افسار گسیخته تغییرات در جهان مدرن باعث چالش‌های جدی در حوزه‌ها و ابعاد مختلف پیشرفت گردیده و تغییر و کارآمدی نظام، دنباله‌رو تحول در ابعاد مختلف پیشرفت است و آینده پژوهی در عالی‌ترین مرتبه وجودی پیشرفت اسلامی ایرانی قرار دارد.

پیشرفت اسلامی ایرانی در عصر کنونی، آینده پژوهانی می‌طلبند که بتوانند مسیر را به وضوح ببینند، با دقت پیش‌بینی کنند، شتاب تحرکات را افزایش داده و بی‌وقفه بر صحت تصمیمات راهبردی و عملیاتی خود بیافزایند

آینده پژوهی به عنوان ابزاری مطمئن در راستای آفرینش و ایجاد آینده مطلوب، باعث طراحی برنامه‌های جامع، دقیق و هدفمند در راستای حرکت از وضعیت موجود به وضعیت مطلوب می‌شود. در واقع عاملی مهم، تسریع دهنده و موفقیت بخش در تحقق اهداف و برنامه‌های پیشرفت اسلامی ایرانی است. آینده پژوهی قادر است با پیش‌بینی تغییرات و تحولات در محیط بیرون و درون و شناسایی فرصت‌ها و تهدیدها مدیران و تصمیم‌گیرندگان را در طراحی و تدوین برنامه‌های راهبردی مؤثر در راستای کسب موفقیت در پیشرفت اسلامی ایرانی یاری نماید

آینده پژوهی از جمله پیش‌نیازهای بسیار مهم پیشرفت اسلامی ایرانی است که توانایی انتخاب‌های هوشمندانه جامعه و مردم را افزایش می‌دهد و به همه اجازه می‌دهد تا بدانند که به کجاها می‌توانند بروند و به کجاها باید بروند و از چه مسیرهای می‌توانند با سهولت بیشتری به آینده‌های مطلوب خود برسند

۷- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

در یک جمع‌بندی کلی می‌توان چنین نتیجه گرفت که:

- آینده پژوهی رشته‌ای است مستقل که به شکلی روش‌مند به مطالعه آینده می‌پردازد. در واقع دانش و معرفتی است که چشم افراد را نسبت به رویدادها، فرصت‌ها و مخاطرات احتمالی آینده باز نگه می‌دارد؛ با ابهام‌ها، تردیدها و دغدغه‌های فرساینده مردم را می‌کاهد و معکس می‌کند چگونه از دل تغییرات یا عدم تغییرات امروز وضعیت فردا تولد می‌یابد. آینده پژوهی هنر شکل دادن به آینده است، به شکلی که آینده را می‌خواهیم.

- آینده پژوهی دارای روش‌های گوناگونی است. از جمله این روش‌ها عبارت‌اند از: روش پوشش محیطی، دیده‌بانی، روش ذهن‌انگیزی، روش پنل، روش دلفی، نقشه راه، پس‌نگری روش فناوری‌های کلیدی، روش تجزیه و تحلیل روند، روش تجزیه و تحلیل پیش‌ران‌ها، تحلیل تأثیر متقابل، مدلینگ، شبیه‌سازی رایانه‌ای، چشم‌انداز سازی، مدل سناریو و مدل ترکیبی که ترکیبی از روش‌های مختلف است

- بکارگیری روش‌های مختلف آینده پژوهی باعث تشخیص هوشمندانه فرصت‌ها و تهدیدهای پیش‌روی نظام مقدس جمهوری اسلامی شده و به عنوان یکی از عوامل اصلی کسب موفقیت در پیشرفت

اسلامی ایرانی، آن هم در ابعاد و حوزه‌های گوناگون مطرح است و لذا از نقش راهبردی بسیار خوبی در حوزه پیشرفت اسلامی ایرانی برخوردار است.

- آینده پژوهی یکی از علوم راهبردی است که دارای نقش راهبردی در پیشرفت اسلامی ایرانی می‌باشد

- آینده پژوهی از جمله پیش نیازهای بسیار مهم پیشرفت اسلامی ایرانی است که توانایی انتخاب‌های هوشمندانه جامعه و مردم را افزایش می‌دهد و به همه اجازه می‌دهد تا بدانند که به کجاها می‌توانند بروند و به کجاها باید بروند و از چه مسیرهای می‌توانند با سهولت بیشتری به آینده‌های مطلوب خود برسند

- پیشرفت اسلامی ایرانی در عصر کنونی، آینده پژوهانی می‌طلبند که بتوانند مسیر را به وضوح ببینند، با دقت پیش‌بینی کنند، شتاب تحرکات را افزایش داده و بی‌وقفه بر صحت تصمیمات راهبردی و عملیاتی خود بیافزایند

منابع

۱. بیانات مقام معظم رهبری در اجتماع بزرگ زائران و مجاوران حضرت علی بن موسی الرضا(ع)، در مورخه: ۱۳۸۸/۰۱/۰۱
۲. پدرام، عبدالرحیم و عباس جلالی وند، (۱۳۹۱)، روش‌های آینده پژوهی، تهران، انتشارات مرکز آینده پژوهی علوم و فناوری‌های دفاعی
۳. خیر گو منصور و شکری، (۱۳۹۰)، سعه فرآیند سیاستگذاری با استفاده از راهبرد آینده نگاری، فصلنامه مدیریت نظامی شماره ۴۲ سال یازدهم، تهران، انتشارات داف امام علی(ع)
۴. ریاضی، وجید، (۱۳۹۰)، روش‌های بهینه برای آینده پژوهی در نیروهای مسلح، فصلنامه علوم و فنون نظامی، سال ۸، شماره ۲۰، ص ۳۳-۶۰
۵. روستا، حسین، (۱۳۹۱)، ضرورت آینده پژوهی در سازمان‌های تحقیقاتی دفاعی، فصلنامه محقق، شماره ۵۷، ص ۸-۱۶
۶. شاهرخی، حامد، (۱۳۹۱)، مقدمه ای بر الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، مجموعه مقالات اولین کنگره پیشگامان پیشرفت، تهران، انتشارات دیرخانه کنگره
۷. ملکی فر، عقیل و همکاران، (۱۳۸۷)، الفبای آینده پژوهی، تهران، انتشارات کرانه علم

۸. هاتفی، زهرا و جورابی، نسیمه، (۱۳۹۱)، مبانی و مؤلفه‌های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، مجموعه مقالات اولین کنگره پیشگامان پیشرفت، تهران، انتشارات دیرخانه کنگره
۹. یونیدو «گروه آینده نگاری سازمان توسعه ملل» (۱۳۸۷)، راهنمایی آینده نگاری فناوری، جلد اول، ترجمه سونسا شفییعی و همکاران، تهران، انتشارات مرکز آینده پژوهی علوم و فناوری‌های دفاعی

SID

ابزارهای
پژوهش

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری
STES

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

کارگاه آموزشی
آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقالات ISI

آموزش مهارت های کاربردی
در تدوین و چاپ مقالات ISI

کارگاه آموزشی
روش تحقیق کمی

روش تحقیق کمی

کارگاه آموزشی
آموزش نرم افزار Word برای پژوهشگران

آموزش نرم افزار Word
برای پژوهشگران